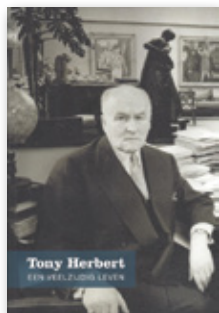

Tony Herbert (1902-1959). Een veelzijdig leven. Referaten van het colloquium Kortrijk /Kulak 22 november 2013, Kortrijk, De Leiegouw, 2015, 119 pp., ill., ISBN 9789090293141

Van 19 juni tot 9 oktober 2011 organiseerde het Museum Dhondt-Dhaenens in Deurle een tentoonstelling gewijd aan de Collectie Tony Herbert. Het succes ervan inspireerde de initiatiefnemers om aansluitend bij de belangstelling rond de merkwaardige hoofd-

figuur, tevens een colloquium over hem te organiseren. Het ging uiteindelijk door op 22 november 2013 aan de KU Leuven Kulak in Kortrijk en meteen werd besloten de vijf causerieën, die elk een specifiek aspect van zijn persoonlijkheid belichtte, uit te geven.

Dirk Luyten, die reeds in 1998 voor de *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging* de hoofdlijnen van het leven had uitgetekend, bleef in zijn bijdrage 'Ondernemer tussen volk en staat Tony Herbert: enkele historiografische ankerpunten vanuit biografisch perspectief' (pp. 5-14) vooral stilstaan bij de wisselwerking tussen economie en politiek. Herbert bracht het wel tot directeur van de Kortrijkse Katoenspinnerij, tot lid van het natio-

naal bestuur van het Vlaams Economisch Verbond (VEV), tot lid van de Vlaamse Ingenieursvereniging en tot voorzitter van de Kortrijkse Kamer voor Handel en Nijverheid, terwijl zijn politieke carrière eerder een bescheiden verloop kende. Hij stichtte de Vlaamse Nationale Centrale voor Sociale Actie maar kwam hier in conflict met het Nationaal Arbeiders Syndicaat Verbond van Joris Van Severen; hij lag aan de basis van de oprichting van het VNV maar moest ook hier buigen voor Staf De Clercq. Van 1938 af keerde hij zich trouwens af van het VNV, steunde de belgicistische politiek van koning Leopold III en bepleitte voortaan de realisatie van een autoritair-corporatistisch regime rond hem.

Tanguy Eeckhout gaf in zijn lezing: *Tony Herbert: verzamelaar en promotor van de Vlaamse moderne kunst* (pp. 15-24) een overzicht van een collectie die ooit bestempeld werd als een van de zuiverste verzamelingen van het expressionisme en het post-expressionisme in België.

Bruno De Wever ontrafelt van zijn kant in *Tony Herbert en het Vlaams-Nationalisme tijdens het interbellum* (pp. 25-37) de ingewikkelde persoonlijke verhoudingen en spanningen in de schoot van de Vlaams-nationalisten in de dertiger jaren waarbij Herbert "eigenlijk een Verdinaso had gewild, maar dan zonder Van Severen" (p. 31) en waarbij hij wel het VNV op weg naar de antidemocratische Nieuwe Orde heeft gezet, maar zonder verder in de partij een rol van betekenis te spelen. Ten aanzien van de Walen wees hij elk separatisme van de hand.

In de tweede bijdrage van Dirk Luyten: *Tony Herbert: de economische Vlaamse beweging en de gewijzigde politieke economie van het Interbellum* (pp. 37-54) analyseert hij Herbert op een lucide wijze als vertegenwoordiger van een elite die in competitie

gaat met een dominante economische elite, waarbij de inzet de vorm is van de sociaaleconomische politiek. Hij situeert hem in een groep die zich buiten de politiek stelde, die de parlementaire democratie verwierp en die geen plaats meer gunde aan een autonome georganiseerde arbeidersbeweging maar waarbij aan de staat niettemin een bijzondere rol werd toebedeeld. Gezien in dat perspectief gaf Herbert niet als zodanig kritiek op het kapitalisme, maar wel op de wijze waarop de Belgische financieel-economische elite het gestalte gaf. Het enige wat waardevol geacht werd, was de winst. Vandaar dat Herbert zich evenmin kon neerleggen bij het recht van arbeiders om autonoom hun rechten te verdedigen met eigen organisaties. Alweer omdat ze uitsluitend de materiële belangen voor ogen hadden. Het kapitalisme dat Herbert verkoos was kleinsteds en gebonden aan het platteland. Eigendomsverwerving speelde in de sociale bescherming een essentiële rol en in zijn optiek vormde de kleinburgerij zijn sociaal ideaal.

Fabrice Maerten blijft stilstaan bij *Tony Herbert en het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog: actie bij volmacht?* (pp. 57-74). Hij maakt vooral duidelijk hoe uiterst omzichtig Herbert met zijn vormen van verzet omsprong. Hij beweerde verschillende clandestiene organisaties van kaders te hebben voorzien (de zogenaamde Herbert-groepen) terwijl anderzijds weinig personen zijn concrete betrokkenheid in de strijd tegen de bezetter bevestigden. Het schrale bronnenmateriaal kon niet uitmonden op expliciete uitspraken.

Karel Van Nieuwenhuysen beschrijft in *Tony Herbert van Vlaams-nationalist naar belgicist. Kruisende wegen met de Standaard en de familie Sap* (pp. 75-111) Herberts hernieuwde poging om politieke macht te vererven. Zijn poging om samen met Léon

Bekaert via *De Nieuwe Standaard/De Nieuwe Gids* het belgicistische en Vlaamse ideeëngoed te verspreiden, strandde na een kortstondig succes. In de bitse persstrijd die opklaarde na het opnieuw verschijnen van *De Standaard* van G. Sap, leed Herbert een nederlaag.

[ROMAIN VAN EENOO]